

PÅ EGEN HÅND MATERIALE



OFFER
RITUALER

OFFERMOSEN. FOTO: OLE MALLING

SAGNLANDET

LEJRE

OFFER RITUAL



OFFERRITUAL VED SKIBSSÆTNINGEN ER EN DEL AF FORMIDLINGEN. , FOTO: OLE MALLING

Forløbets genstand er "Offeret" som en almenmenneskelig handling - at eleverne får en reflekteret forståelse af, hvad mennesket er for et væsen, hvad livet kan byde på, og hvordan man kan forholde sig hertil og har forholdt sig hertil.

Eleverne dramatiserer et offerritual i ét af Sagnlandet Lejres historiske miljøer - ved stenalderens storstensgrave, i offermosen, ved horgen på vikingernes handelsplads og i 1800tallets landbomiljø Krikkebjerg huse.

Eleverne reflekterer over de livsopfattelser, der konstituerer offerritualerne.

Eleverne reflekterer over betydningen af offerritualer i kristendommen.

I kan eventuelt vælge at besøge Sagnlandet Lejre 2 gange i forløbet. Første besøg for at lære de historiske områder og offermosen godt at kende. Så er eleverne mere fortrolige med Sagnlandet Lejre, når de skal planlægge deres eget offerritual ved andet besøg.

MÅLGRUPPE OG LÆRING

Målgruppe

Et undervisningsforløb i kristendomskundskab for 7.-9. klasse.

Elevernes alsidige udvikling

Eleverne lærer sammen med andre om det almenmenneskelige.

Tekstarbejde kombineres med praktisk, kropslig aktivitet og eleverne får mulighed for at opsøge, opleve og skabe æstetiske ind- og udtryk i Sagnlandet Lejres alternative læringsmiljø.

Forslag til læringsmål

Eleverne har viden om ofres anvendelse i verdensreligioner og livsopfattelser, og eleverne kan reflektere over "offerets" betydning for menneskers liv.

FFM

Se Færdigheds- og vidensmål for "Offerritualer" i slutningen af hæftet.

FØR BESØGET I SAGNLANDET LEJRE



STEMNINGSBILLEDE. FOTO: OLE MALLING

Læreren giver en præsentation af begrebet offer, og nogle af de mange forskellige former et offer kan tage.

- Et offer er et ritual hvor noget forbruges. Offerhandlingen etablerer en forbindelse mellem giver og modtager. Modtageren (en gud, en ånd eller en død) tilhører en anden verden end giveren. Offeret åbner for en vekselvirkning mellem den ene og den anden verden, hvor offermaterialet både er denne verdens repræsentant i den anden verden, og den anden verdens repræsentant i denne verden. Det døde offerdyr er således mødested for to verdener. Dræber man det, sender man det til den anden verden, når man sidenhen spiser

det får man del i den velsignelse der er i vekselvirkningen med den anden verden. Hvordan er forholdet i øvrigt mellem giver og modtager - er offeret et gaveoffer, et takoffer, et soningsoffer eller et konvivieoffer (et fælles måltid). Hvad repræsenterer offeret?

At "*blote*" betyder faktisk "at sende".

Eleverne læser tekster, der beskriver ofre i forskellige sammenhænge. Læs eksempelvis historiske kilder som den romerske historikers Tacitus' beskrivelse af en ofring til Nerthus, araberne Ibn Fadlans beskrivelse af vikingernes kult som han oplevede ved Volga i sommeren 922, eller Biskop

Thietmar af Merseburg som i sit værk om det tyske kejserriges historie i en notits beskriver kultfesterne i Lejre og Eddadigtet "Den højes tale". Her berettes det, hvordan Odin fik kendskab til runer og visdom ved at blive ofret til sig selv.

Eleverne og læreren diskuterer offeret med udgangspunkt i teksterne.

Hvorfor bringer de beskrevne folk offer? Til hvem kan man ofre? Hvad kan man ofre? Hvilke andre spor efter offeret finder vi? Hvad kender eleverne selv til ofring!? Afdøde familiemedlemmer eller kæledyr, som er begravet med små hilsener, og elevernes egne ritualer i hverdagen...

FØR BESØGET I SAGNLANDET LEJRE

Eleverne skal nu forberede et offerritual, som de skal dramatisere i Sagnlandet Lejre. De kan vælge mellem fire forskellige steder at ofre:

- ved forfædrenes storstensgrave i stenalderen
- i en offermose til jernalderens frugtbarhedsguder
- ved horgen på vikingernes handelsplads til de nordiske guder.
- et "folkereligøst" offer i 1800-tallets landbosamfund.

Hvad er målet med offerritualet?
Hvordan skal ritualet forløbe?
Hvad skal der siges og gøres?

Hvad er passende offergaver?
Eleverne skal selv medbringe offergaver, eller producere offergaver af naturlige materialer i Sagnlandet Lejre. Mad er et oplagt offer, og er hyppigt brugt i mange religioner. Hvis eleverne vil ofre mennesker i offermosen kan de lave nogle dukker af græs og kviste, som symbolske mennesker til mosens guder. I Krikkebjerg huse er det oplagt at have lidt grød eller mælk med til nissen eller noget tilsvarende. Husk at offergaverne, hvis de bliver i Sagnlandet Lejre skal være forgængelige, eller have en vis grad af autenticitet.

Genstanden for dette forløb er offerritualer. I Sagnlandet Lejre er offerritualer en del af den daglige formidling. Historiske og arkæologiske kilder ligger til grund for de historiske værksteders formidling af tro, kult og ritualer.

Læs bl.a. om de arkæologiske kilder, der danner baggrund for Sagnlandet Lejres offermose.

Brug Sagnlandet Lejres folder som har kort. Planlæg jeres færd så I får besøgt: stenaldergrave, jernaldergrave, offermosen, skibssætningen, horgen bag Kongehallen, Det Kloge træ og Landbohusene Krikkebjerg huse.



OFFERMOSEN. FOTO: OLE MALLING

PÅ BESØG I SAGNLANDET LEJRE

Eleverne går tur rundt i Sagnlandet Lejre. Livet og døden har mange fremtrædelsesformer herude. Det Kloge træ er et eksempel på ønskemagi. Her kan man hænge sine ønsker, hvis der er noget man gerne vil blive bedre

til, eller der er nogen man er uvenner med. Når man ønsker, kan man både sige det stille, og man kan sige det højt - alting bliver stærkere, når man deler det.

Grupperne besøger stederne,

hvor de vil ofre. I grupperne dramatiserer de offerritualerne.

Efter offerritualet noterer grupperne, hvilke dele af offeret, der vil være synligt for eftertiden og hvilke der vil forsvinde med tiden.



EFTER BESØGET I SAGNLANDET LEJRE

I klassen diskuteres offerritualerne. Hvilke overvejelser havde grupperne gjort sig?

Og hvad med arkæologerne - hvilke materielle levn kan de senere finde, og hvilket billede vil det mon give dem af ritualer - hvad vil deres tolkning mon være?

Til sidst perspektiveres der til offerritualer i kristendommen. Hvilke ofre og offerritualer findes der i kristendommen? Med udgangspunkt i f.eks. folkekirkens nadver og fortællingen om Jesu død på korset, diskuteres forskelle og ligheder med de øvrige offertyper. Kan man trække paralleller mellem f.eks.

Jesu død på korset og Odin, der hænger sig på træet i ni dage og nætter for at få visdom? Eller hvad med de selvofringer f.eks. såkaldte "selvmordsbombere" vi ser i dag? Hvorfor er sammenligningerne gyldige? Eller hvorfor ikke?

LITTERATURLISTE

LÆR PÅ EGEN HÅND

Buchardt, M. (red.) 2006: Religionsdidaktik. Gyldendal.

Fischer, C. 2007: Tollundmanden, gaven til guderne. Hovedland.

Kofoed, Aa. & Warmind, M. 1989: Old var årle. Nordens gamle religioner. Gjellerup & Gad.

Pietras J. & Poulsen, J. Aa. 2013: Historiedidaktik – fra teori til praksis. Gyldendal.

Podemann Sørensen, J. 1988: Skriftløse Folks Religioner. Gad.

Poulsen, J. Aa. & Petersen, N. (red.) 2015: Forenklede Fælles Mål i historie - en håndsrækning. HistorieLab, Nationalt Videncenter for Historie- og Kulturarvsformidling. Jelling.

Strensky, I. "Sacrifice, Gift and the social logic of muslim "Human Bombers".

Troelsen, B. 1987: Nordisk bondereligion. Systime.

I kildesamlingen "Old var årle. Nordens gamle religioner" af Aase Kofoed og Morten Warmind findes teksterne af Tacitus, Ibn Fadlan, Biskop Thietmar af Merseburg edda-digtet "Den højes tale" i en bearbejdet udgave. Vi kan anbefale at tage fat i de originale kilder også.



Nina Sine Døhl

KRISTENDOMSKUNDSKAB

FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL (EFTER 9. KLASSETRIN)

KOMPETENCEOMRÅDE		KOMPETENCEMÅL	FASER	FÆRDIGHEDS- OG VIDENSMÅL						
Livsfilosofi og etik	Eleven kan forholde sig til den religiøse dimensions indhold og betydning ud fra grundlæggende tilværelsesspørgsmål og etiske principper	1.	Livsfilosofi		Etik		Trosvalg og tilværelsestydnng		Sprog og skriftsprog	
			Eleven kan reflektere over betydningen af den religiøse dimension i grundlæggende tilværelsesspørgsmål	Eleven har viden om trosvalg i forhold til grundlæggende tilværelsesspørgsmål	Eleven kan reflektere over etiske principper og moralsk praksis i mellemmenneskelige relationer	Eleven har viden om etik og moralsk praksis i et mellemmenneskeligt perspektiv	Eleven kan diskutere sammenhænge mellem forskellige trosvalg og deres tydnninger af tilværelsen	Eleven har viden om sammenhæng mellem forskellige trosvalg og tydnninger af tilværelsen	Eleven kan måletlæse faglige tekster og sprogligt nuanceret udtrykke sig mundtligt og skriftligt om deres indhold, formål og struktur	Eleven har viden om komplekse fagord og begreber samt faglige teksters formål og struktur
			Bibelen		Fortælling og livstydnng		Fortælling og kultur			
Bibelske fortællinger	Eleven kan tolke grundlæggende værdier ud fra centrale bibelske fortællinger	1.	Eleven kan tolke centrale fortællinger fra Det Gamle Testamente og Det Nye Testamente i et nutidigt og historisk perspektiv	Eleven har viden om fortællinger fra Det Gamle Testamente og Det Nye Testamente	Eleven kan reflektere over de bibelske fortællingers tydnng af grundlæggende tilværelsesspørgsmål	Eleven har viden om grundlæggende tilværelsesspørgsmål i bibelske fortællinger	Eleven kan tolke de bibelske fortællingers betydning i sprog, kunst og samfund	Eleven har viden om de bibelske fortællingers spor i kulturen i et nutidigt og historisk perspektiv		
			Kristendommens historie		Kristne grundbegreber		Kristne udtryk			
Kristendom	Eleven kan forholde sig til, hvad kristendom er og til hovedtræk i kristendommens historie, herunder folkekirken betydning i Danmark	1.	Eleven kan reflektere over kristendommens udvikling og folkekirken betydning i Danmark	Eleven har viden om hovedtræk i kristendommens historie og folkekirken	Eleven kan reflektere over kristne grundbegreber som tydnninger af tilværelsen	Eleven har viden om centrale kristne grundbegreber og værdierne bag	Eleven kan reflektere over betydningen af kristne symboler, ritualer, musik og salmer	Eleven har viden om udlægninger af centrale symboler, ritualer, musik og salmer		
			Hovedtræk		Grundbegreber		Fremtrædelsesformer			
Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser	Eleven kan forholde sig til hovedtænk og problemstillinger i de store verdensreligioner og livsopfattelser oprindelse, historie og nutidige fremtrædelsesformer	1.	Eleven kan reflektere over hovedtræk i verdensreligioner og livsopfattelser med betydning for Danmark	Eleven har viden om hovedtræk i verdensreligioner og livsopfattelser	Eleven kan redegøre for betydningen af centrale grundbegreber og værdier i verdensreligioner og livsopfattelser	Eleven har viden om centrale grundbegreber og værdier inden for verdensreligioner og livsopfattelser	Eleven kan reflektere over centrale symbolers og ritualers betydning for menneskers liv	Eleven har viden om centrale symbolers og ritualers anvendelse i verdensreligioner og livsopfattelser		